

*Афанасьєва О.О.,
кафедра соціально-економічної географії
Херсонський державний університет
afanasieva_alena@yahoo.com.ua*

АНАЛІЗ ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНУ

Постановка проблеми. В наш час, суспільна географія приділяє значну увагу вивченню глобальних екологічних проблем. Зміни, що відбуваються від антропогенного впливу, впливають на безпеку та умови життєдіяльності (екологічну безпеку) населення. В свою чергу, екобезпека навколишнього середовища у значній мірі визначає ступінь сприятливості еколого-географічної ситуації. В свою чергу, екологічні проблеми знаходять своє відображення в екологічній ситуації відповідних територій. Впровадження на національному та регіональному рівнях головних принципів сталого розвитку зумовлює актуальність вивчення територій з певною екологічною ситуацією. Таким чином, розгляд особливостей формування і розвитку екологічної ситуації обласного регіону є складовою дослідження проблеми якості життя та умов проживання населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемам екологічної безпеки та формуванню еколого-географічної ситуації (ЕГС) в цілому присвячено наукові праці відомих українських вчених: Барановського В.А., Гродзинського М.Д., Данилишина Б.М., Ігнатенка М.Г., Лісовського С.А., Олійника Я.Б., Руденка В.П., Руденка Л.Г., Степаненка А.В., Топчієва О.Г., Царика Л.П. та інших.

Виклад основного матеріалу. За І.М. Вітенко, еколого-географічну ситуацію розуміють як зафіксований на певний період часу сукупний стан компонентів навколишнього середовища стосовно певного суб'єкта

дослідження (населення) на певній території. Природно-екологічний аспект екологічної ситуації відображає екологічний стан природного середовища (рівень забруднення, біологічну продуктивність, стійкість природних систем до антропогенних навантажень, ступінь антропогенної перетвореності ландшафтів), його можливість до саморегуляції і самовідновлення, забезпечення комфортних умов життєдіяльності населення [1, с. 275]. В свою чергу, Л.П. Царик визначає еколого-географічну ситуацію як стан в конкретний період в певному регіоні навколишнього середовища, ступінь його відповідності санітарно-гігієнічним нормам життя населення і природно-екологічним умовам існування живих організмів. Вчений виділяє наступні аспекти, за якими проводиться аналіз регіону: природно-екологічні (відображає екостан природного середовища), соціально-екологічні (відображає всі сторони соціального середовища) та економіко-екологічні (відображає масштаби, характер і структуру господарського природокористування та рівень техногенних навантажень на довкілля) [3, с. 64].

В геоекологічних дослідженнях ЕГС України можна розглядати на різних рівнях: державному, регіональному, локальному, місцевому. До основних факторів формування ЕГС України відносяться:

- історично висока освоєність території;
- різноманітний природно-ресурсний потенціал, який поєднує мінеральні, земельні, лісові, водні, рекреаційні ресурси, і значна його освоєність;
- інтенсивна насиченість виробництвом, незадовільна структура виробництва, за рахунок надмірного розвитку енерго та ресурсомістких галузей, які виступають основними джерелами забруднення навколишнього середовища;
- високий рівень урбанізації центральних і східних регіонів;

- територіальна скупченість різноманітних природо користувачів;
- недостатність інвестицій в природоохоронну діяльність на даному етапі розвитку.

Соціо-економіко-географічне середовище є визначальним компонентом у формуванні відповідного рівня екологічної ситуації регіону, його добробуту та умов життєдіяльності населення [2, с. 172].

Якщо говорити про конкретний регіон, а в нашому випадку це територія Херсонської області, то до основних факторів формування еколого-географічної ситуації в Херсонській області слід віднести: високу освоєність території, високий рівень використання земельних ресурсів, низький рівень екологічної інфраструктури, низький рівень структури природокористування, незадовільний рівень екологічної культури населення області. Відповідно, наведені фактори, мають негативний вплив та ведуть до ускладнення екологічної ситуації в регіоні дослідження.

Аналізуючи екологічну ситуацію Херсонської області, в першу чергу слід охарактеризувати стан атмосфери, водних та земельних ресурсів, які в сукупності складають екологічний потенціал території, що визначається його географічним положенням, природними умовами та факторами.

Таким чином, можна зробити висновок, що існує багато різних поглядів на сутність та статус ЕГС в системі досліджень регіону. Зазначимо, що еколого-географічна ситуація акумулює широке коло суспільних відносин, що проявляється через багаторівневу систему індикаторів стану та умов життєдіяльності як окремої людини, так і певного регіону.

Література:

1. *Вітенко І.М.* Чинники формування та особливості прояву екостанів природних компонентів та екоситуації на теренах Тернопільської області/ Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім.В.Гнатюка. Серія: Географія. Спеціальний випуск: стале природокористування: підходи, проблеми, перспектива / *І.М.Вітенко* –Тернопіль: СМП "Тайп". – №1 (випуск 27). – 2010. – 472 с.

2. *Машикова О.В.* Суспільно-географічні відношення і звязки формування якості життя населення/ Регіональні проблеми України: Географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. Зб. наук. праць. – Херсон: ПП Вишемирский, 2007. – 360 с.
3. *Царик Л.П.* Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія та практика / *Л.П. Царик.* – Тернопіль: "Навчальна книга – Богдан", 2006. – 256 с.